
Královna Rejčka

Melita Denková

I KRÁL SE MŮŽE MÝLIT

Pod mléčně bílou oblohou, na níž se matně rýsovalo stříbrné zimní slunce, letělo hejno černých vran.

Dole na zasnežené pláni, podél nekonečného březového háje, jeli tři muži na koních.

Putovali už týdny, a jejich pláště podšité medvědí kožešinou a opatřené objemnými kápěmi, den co den vyztužil mráz a pokryla jinovatka. Přesto je muži oblékali každé ráno znova a opět vyrazili, podobní nestvůrným ptákům, jací snad obývají vzdálené kraje, kde panuje věčná zima.

Vrzání sněhu, koňské zařehání, protivný křik vraního hejna – ale všechny zvuky jako by polykalo bílé ticho.

Jezdci klusali už dlouhou dobu beze slova, až mlčení přerušil nejmladší.

„Tohle být konec světa.“ Shodil kápi a dětsky nevinnýma očima zatěkal kolem sebe. „Můj pane, ty možná f bílý pustině špatně našel cestu.“

Z bělavého nebe se ozval křik černého vraního hejna jako výsměšný smích.

„Sníh jistě změní podobu kraje,“ přikývl druhý; promluvil vlídně, přesto tónem člověka zvyklého rozkazovat. Seděl na statném grošákovi, jehož čelenka zdobená polodrahokamy prozrazovala bohatství, anebo marnivost pána.

„Ale vezmi rozum do hrsti... Přece vidíš, že na pláni by se koně bořili po prsa, zato tady je pod popraškem uježděno. Věř mi, že nebloudím.“

„Já snažím se, pan Heinrich.“

Mladík přidal k odpovědi napůl plachý, napůl vzdorný úsměv, jakým se mládí omlouvá zkušenosti, ale stejně jí nevěří. Hned ponořil pohled do břeh-

zového háje, znehybněného mrazem. Bílé kmeny jakoby vyrostly ze sněhu a patřily do kraje zkazek o ledové zemi.

Mladík zhluboka vzdychl; jestli to měl být tajný povzdech, zradil ho obláček páry u úst, který na chvilku zůstal viset v mrazivém vzduchu.

Dva starší se na sebe podívali, ten na grošákovi pokrčil rameny. Teď také setřásl kapuci a ukázal tvář muže v Kristových letech; měl tmavé kadeře a světlé vousy.

Chvíli opět klusali mlčky. Když se za hájem objevila nízká skála a za ní kamenný kříž, jezdec na grošákovi se ohlédl a nahlas se zasmál.

„Hej, ty nevěřící Tomáši,“ křikl na mladíka, „jsme skoro u cíle. Od kříže zbývá sotva čtvrt míle cesty.“

„A rozhodně tudy nejedeme sami, chlapče,“ ozval se třetí. Stále měl na hlavě kápi, z tváře odhalovala pouze orlí nos zrudlý mrazem. Hlas mu ztenčilo stáří.

„Nikdo já nefidím.“ Mladík usilovně zíral do dálky. „Jenom... hm... tajemnej flek.“

„Bůh někdy obdaří starce ostrým zrakem,“ ozvalo se zpod kápě. „Někdy, pokud je neoslepí.“

Skvrna rychle rostla a brzy se proměnila v obra na černém hřebci. Vedle vraníka běžel pes.

Jezdci zastavili, i obr přitáhl uzdu.

„Pozdrať tě Bůh, pane,“ ozval se mladík.

Obr neodpověděl, jen stáhl husté obočí a nepřátelsky si trojici prohlížel.

Oči měl protkané krvavými žilkami, víčka rudá skoro jako vousy a vlasy.

„My jedem do Rogozno,“ pokračoval mladík. „Pofíš nám, nebloudili jsme?“

Obr stále civěl a mlčel, pes sledoval muže na koních stejně zlým pohledem jako pán. Konečně z rudých vousů chraplavě vypadlo vzteklé:

„Kdo se ptá? Co jste zač? Co vůbec chcete na Rogoznu?“

„Vezeme poselství polskému králi,“ odpověděl stařec.

„Chm!“ Rudovous škubl hlavou. „Tak já ti něco povím, starý. Král nestojí o nějaké poselství.“

Pes zavrčel.

„To přece ty nefíš, pane,“ mírně namítl mladík.

„Já že nevím? Já... já...!“ Rudovous se několikrát uhodil do široké hrudi. „Víš, kdo já jsem, ty hloupé štěně?“

Dva starší jezdci si opět vyměnili pohled, mladík upřel oči na mocnou pěst.

„Pane, ty máš na ruce kref. Ty raněný?“

„Moje duše je raněná!“ nečekaně vykřikl rudovou a zalykavě pokračoval, jako by zapomněl na přítomnost jezdců. „Bože!“ pozvedl paži a zahrozil k nebi. „Pohled, to je krev nehodné, neplodné ženy! Neumí rodit syny. Žádá neumí! Za dlouhé roky mi tři manželky porodily jen jedno ženské vyžle! Proč, Pane? Proč ti marně žaluju, proč tě marně prosím o potomka? Copak se nekaju z hříchů? Nedávám štědré dary tvé církvi?“

Mladík se otočil ke společníkům. „On moc pil,“ zamumlal a odfoukl si z čela pramínek světlých vlasů. „Nebo mu zbláznila hlafa.“

„Nejspíš obojí,“ odpověděl tiše stařec. „Ale na rozdíl od něj nám nebesa přejí. Je to...“ Zbytku slov se už nedalo rozumět.

Mladíkovo obočí vyletělo v němém otázce. Stařec se naklonil a nepatrně zvýšil hlas:

„Je to ten, koho hledáme.“

„Der König? Král?“ vyjekl mladík. Zamžikal a přehodil otěž do levé ruky. Rudovou sebou škulb.

„Ovšemže já, ty štěně!“ zvolal, „já, zoufalý a všemi pronásledovaný král Přemyslav Velkopolský!“

Polkl tak prudce, že to zaznělo jako hluchý vzlyk, a obrátil se k jezdčům.

„Tak co mi chcete? Nesete list? Od koho? Od nepřítele, jak jinak, mám všude jenom nepřátele, na nebi i na zemi! Ale vy tři... nemáte žádné znaky,“ začal pohledem po zasněžených pláštích, sahajících až ke koňským ocasům, „vypadáte jako potulní mniši... Takže mniškové s poselstvím. Ha! A zřejmě jste přijeli zdaleka, podle řeči soudím, že vás nekojila polská matička. Nuže, odkud? Z jaké myší díry?“

Na všechny otázky odpověděl stařec jenom dvěma slovy:

„Nejsme mniši.“

Přemyslav odmítavě vysunul rudou kudrnatou bradu. „Že bych se spletl?“

„I král se může mýlit,“ pronesl vážně stařec.

„Já ne!“ vykřikl Přemyslav a znovu těkal krví podlitýma očima po postavách jezdců. „Jenom vaši koně prozrazují rasu a dobrou stáj, vy jste bez pochyb potulní mniši, už si ani neholíte hlavu, jste pouhý plevel ze smetiště!“

Jak byl plný zášti vůči celému světu, sám sebe dostával stále víc do ráže. Na spánku mu tepala klikatá žila a zlobu obrátil proti neznámým, s nimiž ho svedla náhoda.

„Jistě jste koně ukradli,“ sípal, „proto vás potrestám, jen co se dozvím, s čím na mě vyrukujete. Tak ven s tím, mluvte, prašiví mniškové! Mluvte, dokud máte sílu! Za krádež koní vás totiž nechám zbičovat, až z vás zbydou jen kusy krvavých hadrů, a potom pověsit!“

Tón jeho hlasu způsobil, že pes už dávno vycenil zuby a doprovázel páno-
vu řeč temným vrčením.

„Kušuj, potvoro,“ okřikl ho Přemyslav. „Tihle mi neublíží. Neublíží králi.“

Stařec teď odhodil kapuci, a zvýšeným hlasem, co zněl, jako když kov za-
zvučí o kov, zopakoval:

„I král se může mýlit.“

Znělo to skoro slavnostně. V příštím okamžiku však koutkem úst sykl:

„Pozor na tu psí bestii.“

„Vím, jak se krotí. Poradím si,“ stejně sykavě odpověděl muž na grošáko-
vi, sjel z koňského hřbetu hbitěji než blesk a stiskl psí tlamu, až zvíře pole-
kaně zakňučelo.

Zároveň mladík s nevinnýma očima sáhl k pasu a stařec zvolal:

„Tady je naše poselství, králi Přemyslave!“

ROSTE JAK DŘÍVÍ V LESE

Princezna Richenza vyklouzla z komnaty.

Otec zase paní Markétu tloukl a opakoval všechny ty strašné věci, co
vždycky vykřikuje, když ji bije.

Richenzy se tentokrát nedotkl, jenom do ní – když si konečně všiml, že se
krčí v koutě – zabodl nenávistný pohled a zaječel:

„Proč na mě civíš, ty nedomrlé vyžle? Ven...! Vejškrabku z jalového lůna,
ty nemáš právo na život, ale když už jsi na světě, aspoň mi nechod' na oči!“

„Pane, copak nemáš srdce?“ zanaříkala paní Markéta. „Smiluj se – když už
ne nade mnou, tak aspoň nad tím dítětem. Je to tvoje dcera.“

„A tvoje ne, tak co se o ni staráš? Jenže ženské vždycky drží při sobě...
Dej mi syna, ženo!“

Markéta dostala pár dalších ran, přímo do tváře, a pak už jenom sténala, ani
neměla sílu zakrýt si hlavu pažemi.

Víc už Richenza neviděla.

I kdyby ji otec nevyhnal, nechtěla se dál dívat na zmučenou tvář nevlastní matky.

Až se otec vyřadí, paní Gudrun a další dámy se o ni postarají.

Jako vždycky... Kdysi se stejně staraly i o maminku a paní Gudrun měla největší zkušenosti – patřila tenkrát k matčině švédské družině.

Richenza šla chodbou. Svírala rty, v očích měla vzdor, ne však slzy. Ačkoliv ji pálily pod víčky, neplakala. Před otcem nikdy neplakala, slzy vytrysknou až tam, kde se plakat nestydí a kde její pláč nepřitíží křehké Markétě.

Má své místečko...

Vešla do přítmí klenuté kuchyně.

Malá služka, pihovaté děvče se zrzavými kudrnami pevně spletenými do tuhých copů, právě brala z velkého koše šišku po šišce a zvolna je házela do ohniště, nad nímž visel na háku železný kotlík s vodou.

Oheň zapraskal a vzplanul: plamínky osvětlily tmu a odhalily dětskou tvář ztuhlou žalem.

Podsaditá kuchařka s bambulovitým nosem, kutící něco vedle ohniště, se po princezně rychle ohlédla.

Richenza se zvolna sunula prostornou kuchyní plnou kouře – shrbená postavička vyhýbající se hromadám dřeva, sudu s vodou, zjizvenému stolu. Nikde nezavadila, šla jako náměsíčná.

Kuchařka sykla, nafoukla ruměnné tváře, odvrátila pohled a osopila se na služtičku:

„Co děláš, Kristo? Ty si s těma šiškami jenom hraješ. Co si myslíš, že jsi, veverka v lese?“

„Ne, paní Halino.“ Krista sice ponořila do koše obě ruce, ale nechala je tam, dokonce se lokty zapřela o koš a vzdychla:

„Když já... Pořád myslím na tamto nahoře.“

„Tím se voda neuvaří, děvče.“

„Já vím, paní Halino,“ protáhla teskně Krista, koukla na kotlík a pokračovala:

„Náš tatík je teda taky hodně divej a od rány, ale matičku nikdy netluče.“ Měla tenký a jasný hlásek podobný pípání ptáčka, a teď se navíc chvěl hrůzou nad tím, co viděla, když první den ve službě v královském dvorci nesla – plná úcty a bázně – nahoru do komnaty paní královny kaši s medem.

„A koho teda bije?“ uklouzlo kuchařce.

„Jenom nás, děti,“ pípla Krista. „Prej je to podle jedenáctýho přikázání.“ Zelené oči důvěřivě ulpěly na kulaté tváři. „Je to pravda, paní Halino?“

„Já takový neznám. Jenže tatík je tatík, ten ti může malovat straky na vrbě, jak se mu zlíbí. A povídám ti, příkládej, nebo schytáš taky nějakou ode mě.“

Krista zamrkala krátkými řasami – upálila si je hned zrána nešikovným nahýbáním nad ohništěm – a honem začala krmit oheň. Jak věnec plamenů vzplál a olizoval kotlík, ozářil další tři ženy v kuchyni a útlou postavičku mířící k oblouku klenby na druhé straně, kde se po kamenných schodech vstupovalo do bludiště sklepů.

Krista si postavy všimla až teď, a když si uvědomila, že princezna ji nejspíš slyšela, chytla se za ústa. Zato kuchařka si s tím nelámala hlavu.

„Královský zvyky jsou krapet jinačí,“ prohlásila zhurta. „Náš pan král nezná žádný přikázání, ten teda ne.“ Pokřičovala se. „Pánbůh s námi a zlej pryč, on je hotovej ancikrist. A králka svatá mučednice.“

„Halino, ty vždycky spořádáš celý svět jako všemohoucí Pánbu,“ ozvalo se z kouta. Vytáhlá žena tam vybírala z plátěných pytlíků sušené listy a házela je do misky. Kuchařka znovu nafoukla už tak dost kulaté tváře.

„Spořádám, nespořádám, svět na Rogoznu potřebuje spořádat, paní Gudrun. Všemohoucí jako by sem ani nedohlíd. Jináč si to neumím vysvětlit.“

„Ne že bych s tebou nesouhlasila... Jenže tvoje řeči to dokážou tak málo, jako tahleta nová holka dokáže rozdmýchat pořádný oheň. Trochu ji prožeň.“

Kuchařka obrátila pozornost ke Kristě.

„Jo, příkládej, a vůbec nemudruj nad tím, co se tady děje. Jestli teda chceš sloužit v mé kuchyni, ty... ty veverka.“ Zamrkala očima zalitýma v sádle, překvapená svou nápaditostí. „Vidíš, takhle ti můžem říkat, hodí se to k tobě.“

„Říkej mi, jak chceš, paní Halino, jenom když tady budu smět zůstat. To já bych moc ráda...“ Krista honem nabrala do drobných dlaní co nejvíc šišek, zároveň však stočila vyděšené oči k šedému stínu.

„A nevšímej si, co se kolem tebe šustne,“ dodala kuchařka. „Vždyť ty tomu všemu ani nemůžeš rozumět, nejsi o moc starší než tamto holátko.“

Krista už klopile oči, ale teď bezděky znovu mrkla zakázaným směrem.

„A až tě pošlu pro něco do sklepa, chraň tě ruka Páně nakukovat do výklenku pod schody,“ ještě přidala kuchařka. „Princezna tam má svůj... hm...“

„...palác.“ Vytáhla paní Gudrun vypochoďovala do světla plamenů. V ruce držela misku plnou sušených bylin. Kuchařka ji sjela nevrlym pohledem.

„Nebo mám říct pelech?“ pokračovala Gudrun. „Nanosila si tam spoustu kožešin. Urozená dívka, a takovéhle konce. Fuj! Vždyť je jak šťvané zvířátko, co bezhlavě běhá sem a tam.“

Dalo se těžko poznat, jestli hubená paní Gudrun princeznu lituje nebo haní.

„Má tam... hm... hnízdečko,“ pronesla kuchařka s nečekanou něhou. „A asi tam i přespí, pokud se po ní,“ kývla hlavou ke stropu, „nahore nebudou ptát.“

„Však se to moc často nestává. Leda stará Jadwiga by se mohla shánět, paní těžko, ta jenom sténá,“ zamumlala Gudrun. „A beztak si nepřeje, aby ji takhle zřízenou princezna viděla... A Jeho Milost by dceru nejradši neviděl vůbec. Mimoto vyrazil na Ďáblovi jako blesk.“

„Ancikrist,“ hlesla kuchařka.

„Jak je ti libo.“ Gudrun došla ke kotlíku a sypala byliny do vody. „Tohle královnu omámí a uspí, aby necítila bolest. Nechte to přejít varem a pak odstát. A nahoru odvar dones sama, Halino, neposílej s tím to vyjukané škvrně.“

Gudrun náhle natáhla ruku a letmo pohladila Kristu po zrzavých kučerách, jako by hladila nešťastnou princezničku, schovanou v temném sklepe. Když vykročila k východu z kuchyně, hučela si pod nos:

„Jeho Milost je pořád horší. Tluče teď paní Markétu nejraději do hlavy. Princezna dělá dobře, když mu jde z cesty...“ Hodila pohled k temnému obloku, kde zmizel útlý stín. „I když – fuj... roste jak dříví v lese.“

„U týchle paničky nikdá nevím, co vlastně chce říct, jedním dechem popře, co povídala předtím,“ podotkla kuchařka, když Gudrun zmizela.

„Já bych myslela, že má dobrý srdce, ale zkrátka se zlobí,“ ozval se za hromadou dřeva pisklavý hlásek a do světla ohniště vycupitala vetchá scvrklá babka. Kuchařka se na ni zaškaredila:

„Zasejč jsi nám tu usnula, Jolo? Jednou tě v tý tmě někdo přehlídne a praští polenem.“

Krista příkládala a dávala pozor, aby voda opravdu bublala, přitom natahovala uši.

První den ve službě, a stalo se tolik podivných věcí! A nakonec ji pohladila paní Gudrun, ta paní se studenýma očima. Nebo jsou smutné?

Jaká je?

Jací jsou lidé z královského dvorce?

Zrzavá služtička se zadumaně dívala do ohně. Chvilí připomínal krev – tu krev, co ráno viděla na tváři paní královny, ale pak si všimla, že když přihodí do ohně šišku, šupinky se rozžhaví a vypadají jako zářící peří ptáka ohniváka, o němž slyšela vyprávět při draní peří.

Dcera dvorského šafáře – divého tatíka, který při výchově nešetřil ranami – měla bystrou, zvědavou mysl a k tomu navíc velkou představivost.